

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

**щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих
актів України щодо набуття, розпорядження та охорони
авторського права та суміжних прав
(реєстр. № 4579 від 04 травня 2016 року)**

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 06 вересня 2016 року (протокол № 50) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, розпорядження та охорони авторського права та суміжних прав (реєстр. № 4579 від 04 травня 2016 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою удосконалення нормативного регулювання набуття, розпорядження та охорони прав на об'єкти авторського права і суміжних прав шляхом заповнення прогалин та усунення колізій в законодавстві; виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію); адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – ЄС) щодо набуття та розпорядження правами інтелектуальної власності на службові твори і твори, створені за замовленням, а також поширення на об'єкти авторського права і суміжних прав ліцензійних договорів на основі публічної пропозиції.

Для досягнення зазначеної мети суб'єктом права законодавчої ініціативи пропонується внести зміни до Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) і Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі – чинний Закон).

Так, Законопроектом передбачається, що майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, об'єкт, створений за замовленням, визначаються договором або законом. Майнові права на службовий твір, створений автором у зв'язку з виконанням

трудового договору з органом державної влади, а також на комп'ютерну програму, базу даних, створені за замовленням органу державної влади, належать органу державної влади. Майнові права на комп'ютерну програму, базу даних, створені у зв'язку з виконанням трудового договору чи створені на замовлення, належать роботодавцю/замовнику, якщо інше не встановлено трудовим договором.

Крім того, Законопроектом запроваджується нова договірна конструкція – ліцензійний договір на основі публічної пропозиції, відповідно до якої ліцензіар і ліцензіат мають право укласти ліцензійний договір щодо об'єктів авторського права та/або суміжних прав на основі публічної пропозиції (оферти), яку може поширити будь-яка із сторін.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Основному Законі України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), держава відповідає перед людиною за свою діяльність, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), в Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Конституцією України громадянам гарантується захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності, а також закріплюється право кожного на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності і заборона на їх використання або поширення без згоди автора, за винятками, встановленими законом (частини перша і друга статті 54).

Беручи до уваги той факт, що передбачені Законопроектом зміни спрямовані на регулювання набуття майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, то варто зауважити, що відповідно до статті 177 ЦК України вони є об'єктом цивільного обороту, а тому на них поширюються положення частини першої статті 41 Основного Закону України. Отже, суб'єкт права інтелектуальної власності має право володіти, користуватися і розпоряджатися своїми майновими правами на власний розсуд.

Так, положення Законопроекту розроблені на основі Директиви 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради про правовий захист баз даних від 11 березня 1996 року, Директиви 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради про правову охорону комп'ютерних програм від 23 квітня 2009 року та імплементують їхні приписи до національного законодавства України про

авторське право та суміжні права. У зв'язку з цим можна зробити висновок, що спрямованість Законопроекту узгоджується із частиною першою статті 9 Конституції України, згідно з якою чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Ратифікувавши Угоду про асоціацію, Україна зобов'язалась співробітничати з ЄС з метою приведення своїх стандартів, що стосуються права інтелектуальної власності, у відповідність зі стандартами ЄС, у тому числі й щодо авторських прав на бази даних та комп'ютерні програми (статті 181 і 187 Угоди про асоціацію).

Крім того, Законопроект узгоджується зі статтею 18 Основного Закону України, відповідно до якої зовнішньополітична діяльність України ґрунтується на загально визнаних принципах і нормах міжнародного права. Одним із таких принципів є принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань, який виник у формі міжнародно-правового звичаю «*pacta sunt servanda*». Як загально визнане правило поведінки суб'єктів зазначений принцип закріплено у Статуті Організації Об'єднаних Націй (Організація Об'єднаних Націй – далі ООН), в преамбулі якого підкреслюється рішучість членів ООН «створити умови, за яких можуть дотримуватися справедливість і повага до зобов'язань, що впливають з договорів та інших джерел міжнародного права».

Заслуговує на увагу той факт, що Законопроект усуває існуючу колізію між нормами ЦК України та чинного Закону, що в свою чергу забезпечує реалізацію принципу правової визначеності як одного з елементів конституційного принципу верховенства права (абзац третій підпункту 3.1. пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010). Європейський суд з прав людини неодноразово звертав увагу на недосконалість українського законодавства та на необхідність дотримуватися принципу правової визначеності (наприклад, справи «Слоєв проти України», «Новік проти України»).

Конституційний Суд України у Рішенні від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками) вказав, що із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога визначеності, ясності і недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (абзац другий підпункту 5.4. пункту 5 мотивувальної частини).

Відповідно до пунктів 1 і 7 частини першої статті 92 Конституції України виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, а також правовий режим власності.

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо набуття, розпорядження та охорони авторського права та суміжних прав (реєстр. № 4579 від 04 травня 2016 року), поданий Кабінетом Міністрів України, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ